

AÇILIŞ KONUŞMASI*

Cemal Ünlü
Merkez Eğitim Sekreteri

**Sayın Konuklar,
Sevgili Delegeler,
Basınıımızın değerli temsilcileri,**

Sendikamızın düzenlediği Demokratik Eğitim Kurultayına hoş geldiniz.

Kalkınmanın, sanayileşmenin, demokratikleşmenin, bu günü ve yarını güvence altına almanın nitelikli bir eğitimden geçtiği bütün ülkelerin kabul ettiği bir gerçek. Bundan dolayıdır ki, pek çok ülke eğitime özel bir önem vermekte; çağın gereklerine göre eğitim sistemlerini sorgulayarak yeniden yapılandırmaktadır. Nitekim A.B.D; “eğitim” konusunu devletin öncelikli sorunu olarak tesbit ederek “eğitimde” yenileşme projesi başlatmıştır. Gelişmiş pek çok ülkede de durum bundan farklı değildir.

İki bin yılının başında dünyamız önemli değişimlere sahne oluyor. “Bilgi” çağı diyebileceğimiz bu çağ tüm dünyayı ve toplumları etkilemekte, değişime zorlamaktadır. Öğrencilerimizden velilerine kadar toplumun tüm kesimlerindeki bireyler, değişen koşulların getirdiği yeni bilgileri öğrenmek zorunda kalmaktadır. Bu dönüşümde en

* Bu konuşma, konukların konuşmaları planlanandan daha uzun sürdüğü için kurultayda sunulamamıştır.

büyük görev eğitime düşmektedir. Eğitim Sistemi; yapısal değişimin getirdiği koşullara yanıt vermek zorundadır.

Bu gelişmelerin bireylerin eğitimden beklentilerini de değiştirdiği söylenebilir. Bir dönemler eğitimden beklenti okuma-yazma becerisi iken, sanayi toplumuyla birlikte bir dalda uzmanlaşma, mesleki beceri kazandırma eğitimin işlevi olmuştur. Günümüz insanı bununla yetinmemektedir.

Günümüz insanı eğitimden; teknolojik gelişmelere ve bunların yol açtığı değişime uyum sağlayabilecek bilgi ve beceri kazandırması, kendi mesleki alanlarındaki derinleme bilgisi yanında, disiplinler arası çalışma yapma, en az bir yabancı dil ve bilgisayar okuryazarlığı becerisi kazandırmasını istemektedir.

Gelişmeler, ülke kalkınması ve bireysel gelişimde eğitime böylesine önemli misyonlar yüklerken eğitim, bütün dünyada yeni yeni sorunlarla karşılaşmakta.

Küreselleşme, ulusal devlet ve sosyal devlet anlayışını tehdit ediyor. Varolan sınıfsal çelişkileri törpülemeyi hedefleyen sosyal devlet anlayışı yaşanan reel sosyalizmin çöküşüyle birlikte terk edilmeye başladı. Bunun doğal sonucu olarak eğitim gibi hizmet sektörlerinde devletin sorumlulukları unutturulmaya çalışılıyor. Temel bir insan hakkı olan “kaliteli bir eğitimden yararlanma hakkı” eğitime ayrılan kaynakların yetersizliği ve uygulanan sosyal politikalar sonucu sadece varıl kesimlerin yararlanabileceği bir hak olarak görülüyor. Eğitimin ticarileşmesi özellikle bağımlı ülkelerdeki yoksul halkı tehdit ediyor. Kapitalizmin ilk yıllarında olduğu gibi “seçkin eğitime” doğru bir kayış söz konusu. Bilgi üretiminin tek merkezliği ve iletişim dilinin buna bağımlılığı ulusal dillere tehdit ediyor.

Sayın delegeler,

Ülkemizin gündemindeki en önemli konulardan biri, kuşkusuz tüm ülkelerde olduğu gibi, eğitimidir. Nitekim, 1996-2000 yıllarını kapsayan 7. Beş Yıllık Kalkınma Planında eğitim birinci öncelikli sektör olarak yer almaktadır.

Bilindiği üzere eğitimimizin gerek sistemin dışından, gerekse yapısından kaynaklanan pek çok sorunu vardır. Ülkemizde bugün yaşam koşullarından uzak bölgesel istemlere cevap vermeyen, ezber dayalı öğrenciyi etkin değil edilgen bırakan bir sistem var. Öğrenci arayamaz, soramaz, düşünemez hale getirilmektedir. Demokratik yaşama katılmak sorunları bizzat çözmek yerine, gençlerimize çatık kaşlı, buyurgan bir tutumla yaklaşılmaktadır. Öğrenci, okulda öğretmenlerle mutlu olacağı yerde, tam tersi duygular edinerek öğrenmekten soğumaktadır. Sistem üretici değil tüketici bireyler yetiştirmektedir.

Kişiliğin belirlendiği ilköğretim kurumlarımız temel bilgi ve becerileri kazandırmaktan uzaktır. Öğrenci, ders programlarının altında ezilmekte; o yaşta sınav stresini yaşamaktadır. Ortaöğretim sistemimiz üniversiteye endekslediğinden, bu öğretim kademesinde kazanılması gereken beceriler verilememektedir. Kademeler arası öğrenci geçişlerinde çok eleme olmaktadır. Özellikle ortaöğretim ve yüksek öğretimde okullaşma oranları dünya standartlarının çok altındadır.

Okullarımızda gittikçe ağır basan pozitif bilimlere ters düşen dinsel eğitim yapılmaktadır. “Öğretim birliği” bozulmuştur. Çocuklarımızın kafası birbirleriyle çelişen bilgilerle karıştırılmaktadır.

Hiçbir ülkede görülmeyen bir başka uygulama da ortaöğretim kurumlarındaki çeşitliliktir. Bu kademede 70’e yakın lise türü mevcuttur. Sistemde sıkışıldıkça çeşitli adlarla lise türü açılmıştır (Süper Lise, Fen Lisesi, Anadolu Lisesi gibi). Bu da okullar arası kalite farklılığı doğurarak yeni bir yarışa sebep olmuştur.

Yakın zamana kadar sorunların başında temel eğitimin 5 yıl ile sınırlı kalması idi. Çağdaş dünyada 9-12 yıla varan zorunlu eğitim yanında, tüm vatandaşlarını en az lise mezunu yapmaya yönelik girişimler gözlenirken, zorunlu eğitimi beş yıl olarak sürdüren ülke olması üzücü idi. Bu ayıp, zorunlu ilköğretimin sekiz yıla çıkarılmasıyla ortadan kalkmıştır. Ancak, sorun çözülmemiştir. Uygulamaya hazırlıksız başlanıldığından öğretmen, derslik, program sorunu uygulamadan beklenen amaçların gerçekleşmesini engellemektedir.

Ders programları ekletik biçimde mevcut ilkökul ve ortaokul ders programlarının birleştirilmesi oluşturulmuş ve öğretim ağırlıklıdır.

Halbuki, ilköğretimde amaç bir dersi öğretmekten ziyade çocuğun kişiliğinin oluşmasına katkı sunmak olmalıdır. Mevcut program ve anlayış bundan uzaktır.

Değerli dinleyenler,

8 yıllık eğitim uygulamasıyla 54 ve 55. Hükümet önemli ölçüde kamuoyu desteğini arkasına almıştır. Halkın okul yapımına yaptığı bağış bunun göstergesidir.

1996 ve 1997’de 702.823 öğrenci ortaokula kayıt yaptırmışken, 1997-1998’de bu oran zorunluluk olmamasına rağmen 852.521 kişiye ulaşmıştır. Bu 1996-1997 yılına göre % 21’lik bir artış anlamına gelmektedir. Bu sevindiricidir.

Halkın bu duyarlılığını, desteğini hükümetin gerektiği gibi değerlendirdiği söylenemez. Zorunlu eğitim tartışmalarından hatırlayacağınız gibi özellikle bir kesim 8 yıllık eğitime karşı gelmiş, mevcut uygulamayı savunmuşlardır. Bunu başaramayınca o zaman kesintili 5+3 modelini savunmuşlardı. Böyle davranmaları boşuna değil. Çünkü uygulamanın eski haliyle sürmesinde kendileri açısından büyük yararlar vardır. Çünkü, okul çağında olması gereken milyonlarca çocuk, Kuran kurslarında, İmam-Hatiplerde bu anlayışların kucığına itiliyor. Ne yazık ki, 8 yıllık eğitim uygulaması bu zihniyetteki kadrolar eliyle yapılmaya çalışılıyor. Hükümetin bu konuda kamuoyunun heyecanını tatmin edecek en ufak bir çabası yoktur.

Hükümetin “eğitimde çağı yakalama 2000 projesi” gereği sekiz yıllık eğitimin derslik ihtiyacını karşılamak üzere ciddi bir okul yapımına başlamıştır. Halen 597 bina, 6339 derslik yapımı devam etmektedir. Burada, yapılan binaların mimari durumlarına dikkatinizi çekmek istiyorum: Bu binalar kasvetli, sıkıştırılmış binalardır. Binalar eğitimin bir parçası gibi algılanmadı. Çocuğun kişiliğinin gelişmesine imkan tanıyacak sosyal faaliyetlerini gerçekleştirecek tarzda yapılmalıdır.

Sayın Delegeleler,

Konuşmamın başında bir cümleyle değindiğim soruna dönmek istiyorum. Öğrencilerimiz kendi dillerini öğrenmeden, doğru dürüst yazma ve konuşma becerisi kazanmadan öğrenimlerini tamamlıyor. Kendi ülkemizde “Türkçe” kaçınılacak dil haline gelmiştir. Çocuklarımıza Yabancı Dil öğreteceğimize, yabancı dilde eğitimi tercih eder olmuşuz.

Sokaklarımız binbir çeşit yabancı dil adları ile dolu; velilerimiz yabancı dilde eğitim yapan kurumlara çocuklarını yerleştirmek için yarış halindedir. Bu sorunu mutlaka çözümlmeliyiz.

Yabancı dil öğretimine evet, yabancı dilde eğitim –özellikle ortaöğretim kurumlarında- hayır. Burada değinmemiz gereken bir başka konu da ülkemiz de konuşulan öbür dillerin de geliştirilmesi ve korunması gereğidir.

Arkadaşlar,

Eğitimde bir başka önemli konu da öğretmen sorunudur. Ne yazık ki, öğretmen yetiştirme de bir hayli deneyimli olan ülkemizde öğretmen yetiştirme işi politize edilerek kalitesiz öğretmen yetiştirme politikası, temel politika haline gelmiştir. Cumhuriyet ilk yıllarında öğretime biçilen misyon 1950 ve sonraki yıllarda değişmiştir. Bu değişimin neticesi önderlik misyonu olan ilerici özellikleri belirgin öğretmen yerine pasif, toplumsal etkinliğini yitirmiş, dört duvar arasında sıkışmış öğretmen yetiştirilmesi yeğlenmiştir.

Ne yazık ki, bu bakışın bir sonu olarak siyasal egemenliği elinde bulunduran taraflar, ellerini en çok öğretmen yetiştirme işinin içine daldırmışlar ve bu günün yakınılan öğretmenlerini yetiştirmeyi başarmışlardır.

Ellerini bu alandan çektikleri söylenemez. Son zamanlarda “öğretmen yetiştirme” sorunu yeniden tartışılıyor. Daha doğrusu tartışılmıyor. YÖK denilen ucube kurum tarafların hiçbirinin görüşünü almadan, öğretmen yetiştiren fakültelerin bile görüşlerine rağbet etmeden bir model uygulamaya koydu.

Yeni modele göre:

İlköğretimin ikinci kademesine (6-8. Sınıflar) ve ortaöğretime (9-11. Sınıflar) branş öğretmeni yetiştiren programlar ayrı bölümler içinde yürütülecektir.

İlköğretimin ikinci kademesine alan öğretmeni yetiştiren programlar mevcut durumdaki gibi lisans seviyesinde kalarak 4 yıl süreli olacaklardır.

9. ve 11. Sınıflarda alan öğretmeni olabilmek için, Yüksek Öğretim kurulunca tespit edilen programlardan lisans diploması almış öğrenciler 1-1.5 yıllık süre içerisinde öğretmenlik meslek derslerini alarak pedagojik formasyonlarını tamamlayacaklardır.

Sonuç olarak liselerde branş öğretmeni olabilmek için 5 buçuk yıllık bir öğrenim mecburiyeti getirilmektedir. Diğer taraftan yine dal öğretmenliği olan yabancı dil, resim-iş, müzik, beden eğitimi öğretmenleri için ilköğretim ortaöğretim ayırımına gidilmemekte, bütün kademeler için 4 yıllık lisans eğitimi öngörülmektedir.

Model bütünlüklü değerlendirildiğinde kendi içinde tutarsızlıkları olduğu gerçekçi olmadığı görülecektir. Yabancı uzmanların elinden çıktığı belli.

Bu modelin temel yanlışı, öğretmen niteliğini alan bilgisi ile özdeş görmesi, genel kültür, öğretmenlik bilinci ve sevgisini gözardı etmesidir. Halbuki bugün, öğretmenlerden en çok şikayet, alan bilgisinin eksikliğine yönelik şikayetler değildir.

Bir başka çarpıklık, örneğin matematik öğretmeni 6-8. Sınıflarda görev yapacaksa 4 yıllık lisans programı ile yetişecek ama 9-11. Sınıflarda görev alacaksa önce matematik bölümünü bitirecek daha sonra eğitim fakültesinde 1 buçuk yıl sertifika dersleri alarak 5 buçuk yıllık bir öğrenim görmesi gerekecektir. Diğer yandan yabancı diller eğitimi bölümünde mezun olan bir öğretmen 6-11. Sınıflarda öğretmenlik yapabilecektir. Yabancı dil öğretmenin her kademedeki öğretmenlik yapabileceği iddia ediliyorsa matematik öğretmeni niçin yapmasın?

9-11. sınıflarda branş öğretmeni olmak için tek yol lisans sonrası öğretmenlik formasyon programlarının getirilmesi liselerde öğretmen olacakları tesadüflere bırakılacaktır. Öğretmenlerin durumları bugünkü durumu ile devam ettiği müddetçe her hangi bir üniversiteden mezun birisinin öğretmen olmak için 1 buçuk yılını daha vermesi olası gözükmemektedir. Bu programlara başvuracakları aldıkları diplomalarla hiçbir işe yerleşemeyen çaresizlik içinde olanların olacağı tartışma götürmez. Model, "üniversiteye gir de, hangi bölüm olursa olsun farketmez, en kötü ihtimalle öğretmen olursun" imajını pekiştirmektedir.

Bu model kabul edilemez.

Değerli arkadaşlar,

Sorunları uzatmak mümkün; özel eğitim, mesleki eğitim önemle üzerinde durulması gereken konulardır. Bu alanda yaşanan sorunlar diğer sorunlardan farklı değil. Bu alanların sorunlarına girmeyeceğim.

Sayın delegeler,

Eğitim sorunlarımıza satır başlarıyla değinmeye çalıştım. Bu sorunların çözülmesinde Sendikamızın rolü ne olmalı?

Eğitim çalışanlarımız, dünden bugüne eğitim sorunlarına duyarlı olmuşlardır. 1968 TÖS, 1978'de TÖB-DER kurultay toplayarak eğitim sorunlarına çareler aramışlardır. Ne yazık ki, bu tutumları ödüllendirileceğine cezalandırılmıştır. En son topladığımız Kurultayın üzerinden 20 yıl geçti. Bu süreçte eğitim sorunlarımız daha da ağırlaştı. İşte bugün bu sorunları tartışmak için buradayız.

Kurultay toplama fikri örgütümüzün gündeminden hiç düşmedi. Nitekim 1996 yılında başladığımız çalışma araya başka önceliklerin girmesiyle aksadı. Çalışmalarımız 7-8 aydır yoğunlaştı? Merkezde ve şubelerde kurduğumuz komisyonlar zaman zaman bir araya gelerek elinizdeki raporları hazırladılar. Bu komisyonların oluşmasında alabildiğince katılım azlığı esas aldık. Meslektaşlarımızın, konuyla ilgili kişilerin, öğrencilerin, velilerin katılımını önemsedik. Bunda başarılı olduğumuz söylenemez.

Bu çalışmamızda akademisyenlerden önemli ölçüde katkı aldık. Hiçbir karşılık beklemezsizin hocalarımız bilgi ve zamanlarını bizimle paylaştı kendilerine teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar

Beş gün sürecek olan çalışmalarımızda ilk iki gün komisyon çalışmamız olacak. Komisyonlarımız kampüs içindeki salonlarda çalışacaklar. Kalan üç günde de raporlar üzerinde görüşme yapacağız. Diğer teknik detayları Nurettin Yıldırım arkadaş size aktaracaktır.

Kurultay çalışmalarımızın başarılı geçmesini dileyerek hepinize saygılarımı sunuyorum.